

Standpunten Mondriaan Fonds voor hoorzitting Tweede Kamer mbt Uitgangspuntenbrief:

- Positief zijn de toon van de Uitgangspuntenbrief, de voortzetting van een deel van de extra middelen voor talentontwikkeling en van de Samenwerkingsregeling Musea.
- Het gaat goed met cultureel erfgoed en beeldende kunst uit Nederland – beide sectoren krijgen grote waardering in binnen- en buitenland. Zie bijvoorbeeld de bezoekersaantallen voor musea en de (internationale) aandacht voor kunstenaars uit Nederland op de gerenommeerde Biënnale van Venetië. Het fijnmazige systeem voor het stimuleren van de ontwikkeling van kunstenaars en instellingen met bijzondere projecten op het gebied van beeldende kunst en erfgoed, inclusief een nieuwe opdrachtenregeling, werpt vruchten af.

Wel zie je dat het na-ijl effect van de bezuinigingen, die de beeldende kunsten van alle sectoren het hardst troffen, nu pas merkbaar wordt. Ter herinnering, Mondriaan Stichting en Fonds BKVB hadden samen tot en met 2012 een budget exclusief beheerlasten van 35,5 miljoen voor beeldende kunst en cultureel erfgoed, het gefuseerde Mondriaan Fonds in 2013 23,1 miljoen (-35 procent); er vielen vijf presentatie-instellingen beeldende kunst uit de BIS; en flankerend beleid werd minder: bij gemeentes is bezuinigd, SKOR en Wwik zijn verdwenen.

Zorgen maakt het Mondriaan Fonds zich omdat reserves die het heeft ingezet om de hevigste effecten van de bezuinigingen op te vangen nu op zijn of raken. Dit treft met name de presentatie-instellingen (1) en het aankoopbudget voor musea (2). Verder is het positief dat tijdschriften straks weer mogen worden ondersteund door de cultuurfondsen, maar zonder middelen gaat dat niet.

- (1) Presentatie-instellingen zijn cruciaal voor de beeldende kunst. Ze zijn onmisbaar voor talentontwikkeling: hier kunnen kunstenaars hun werk tonen (al dan niet voor de eerste keer) en ze worden er begeleid. Deze instellingen werken internationaal én zijn geworteld in hun (lokale) omgeving; er werken vaak vrijwilligers en ze betrekken er publiek bij. Daarnaast vinden bij de presentatie-instellingen belangrijke ontwikkelingen plaats op het gebied van experiment en reflectie in de beeldende kunst. In de BIS is nu en na 2016 plek voor zes presentatie-instellingen. Maar er is meer dan de BIS: daarnaast krijgen 27 presentatie-instellingen na een strenge selectie, waarbij bijna de helft afvalt, voor maximaal 40 procent van hun programmakosten een bijdrage van het Mondriaan Fonds. Deze zijn verspreid over het land – van Beetsterzwaag tot Middelburg. De afgelopen twee jaar kon nog geld uit de vorige cultuurplanperiode worden ingezet om bij te dragen aan deze instellingen. Maar dit geld is nu op. Dat betekent dat er een tekort is van zo'n 1 miljoen per jaar voor presentatie-instellingen en dat er bij ongewijzigd beleid veel minder instellingen door het fonds kunnen worden ondersteund na 2016, wat ook ten koste gaat van regionale spreiding.
- (2) Aankopen zijn voor musea essentieel – een collectie die niet wordt aangevuld, is dood. Het Mondriaan Fonds draagt bij aan aankopen die van cruciaal belang zijn voor de Collectie Nederland. Vorig jaar bijvoorbeeld de T. Rex door Naturalis en de sculptuur van Adriaen de Vries door het Rijksmuseum. Een bijdrage van het Mondriaan Fonds fungeert als vliegwieltje voor privaat geld. Private fondsen zoals de Vereniging Rembrandt op hun beurt verlangen dat de rijksoverheid zich committeert aan aankopen, zeker nu het Nationaal Aankoopfonds is gesloten. Echter, het budget dat het Mondriaan Fonds voor incidentele aankopen heeft, is gehalveerd. Nu nog wordt dit gecompenseerd met geld uit de vorige cultuurplanperiodes, maar dat raakt in ras tempo op. Het aantal aanvragen voor aankopen van hoge kwaliteit stijgt juist, net als de prijzen. Als noodmaatregel heeft het fonds dit jaar een maximale bijdrage per aankoop gesteld. Deze maatregel blijkt nu al moeilijk te handhaven zonder waardevolle verwervingen voor het land verloren te laten gaan. Voor een solide incidenteel aankoopfonds zou jaarlijks 2 miljoen extra nodig zijn.